

MD - 3805, mun. Comrat, str. Lenin, 177
tel./fax: (+ 373 298) 23446
email: caco@justice.md

MD - 3805, мун. Комрат, ул. Ленина, 177
тел./факс. (+373 298) 23446
email: caco@justice.md

de la « 11 » 05 2023 № 4r-67/2023 108

Curtea Constituțională a Republicii Moldova

Vă expediem sesizarea referitor la chestiunea controlului constituționalității anumitor sintagme ale art. 63 alin. (1) Cod Contravențional al Republicii Moldova înaintată de avocatul Viaceslav Dandăș pe dosarul contravențional în privința Vioricăi Liuft învinuite în comiterea contravenției prevăzute de art. 63 alin. (1) Cod contravențional al Republicii Moldova.

Anexă: 14 file

PREȘEDINTE INTERIMAR AL
CURȚII DE APEL COMRAT
ex. Odnostalco T.

ANDREI MIRONOV

Atenție! Acest document conține date cu caracter personal, prelucrate în conformitate cu prevederile Legii nr. 133 din 08.07.2011 «Privind protecția datelor cu caracter personal». Acest document nu se supune publicității. Operațiunile efectuate cu acest document fără drept în acest sens se sancționează în conformitatea cu cadrul normativ al Republicii Moldova.

SESIZARE
PRIVIND EXCEȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE

prezentată în conformitate cu art.135 alin.(1) lit.a) și g) din Constituție

I. AUTORUL SESIZĂRII.

1. Nume DANDEȘ
2. Prenume VEACESLAV
3. Funcția Avocat

6. Numele și prenumele reprezentantului –
7. Ocupația reprezentantului –
8. Adresa reprezentantului –
9. Tel. –
10. Fax. –
11. –

II. OBIECTUL SESIZĂRII

12. Obiectul sesizării îl constituie sintagmele ”neîndeplinirea sau îndeplinirea necorespunzătoare de către părinți sau de către persoanele care îi înlocuiesc a obligațiilor întreținere, ..., de educare și de instruire a copilului”, din art. 63 alin.(1) Codul Contravențional, **pe motiv de neclaritate și imprevizibilitate a acestora.**

III. CIRCUMSTANȚELE LITIGIULUI EXAMINAT DE CĂTRE INSTANȚA DE JUDECATĂ.

13. La data de 21 februarie 2020 de către agentul constatator al Inspectoratului de Poliție Vulcănești , a fost întocmit în privința L.V. procesul – verbal contravențional în baza art.63 alin.(1) Codul Contravențional, fiindu-i incriminată (citez) - ”L.Ș., 2010 anul nașterii, la 20.12.2019 aproximativ la ora 12.30 aflându-se în sala de schimb de lângă sala clasei a 2-a a Liceului Teoretic Luceafărul din or.Vulcănești, în cadrul unui conflict între copii, a aplicat aproximativ 3-4 lovituri cu picioarele în picioarele lui Ș.N., 2012 anul nașterii, și la împins în ușa dulapului, prin ce ia comis vătămări neînsemnate, daune fizice, **ca rezultat al îndeplinirii necorespunzătoare a obligațiilor de educare a fiului**”.

14. Agentul constator a calificat și incriminat săvârșirea contravenției prevăzute de art.63 alin.(1) Codul Contravențional, conform elementelor constitutive - îndeplinirea necorespunzătoare de către părinți a obligațiilor întreținere, de educare și de instruire a copilului.

15. Prin Hotărîrea Judecătorei Comrat, Sediul Central din 30 iunie 2020 L.V. a fost recunoscută vinovată de săvîrșirea contravenției prevăzute de art.63 alin.(1) Codul Contravențional cu stabilirea pedepsei sub formă de amendă în mărime de 6 (șase) unități convenționale.

16. Prin Decizia Curții de Apel Comrat din 08 octombrie 2020 a fost admisă contestația părții apărării, casată integral Hotărîrea Judecătorei Comrat, Sediul Central din 30 iunie 2020, cu trimiterea cauzei la rejudecare în instanța de fond în alt complet de judecată.

17. Prin Hotărîrea Judecătorei Comrat, Sediul Ceadîr-Lunga din 01 februarie 2023 a fost încetată cauza contravențională în privința L.V. de învinuire de săvîrșirea contravenției prevăzute de art.63 alin.(1) Codul Contravențional, din motivul expierării termenului de prescripție de tragere la răspundere contravențională.

18. Cauza a fost remisă pentru examinare după competență și se află pe rolul Curții de Apel Comrat, în ordine de recurs.

IV. EXPUNEREA PRETINSELOR ÎNCĂLCĂRI ALE CONSTITUȚIEI, PRECUM ȘI A ARGUMENTELOR PERTINENTE.

Legislația pertinentă.

19. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 22 Neretroactivitatea legii

„Nimeni nu va fi condamnat pentru acțiuni sau omisiuni care, în momentul comiterii, nu constituiau un act delictuos. De asemenea, nu se va aplica nici o pedeapsă mai aspră decât cea care era aplicabilă în momentul comiterii actului delictuos.”

Articolul 23 Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„[...] (2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative”.

Articolul 54 Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

„(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sunt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.”

20. Prevederile relevante ale Codului Contravențional al Republicii Moldova, sunt următoarele:

Articolul 5. Principiul legalității

(1) Nimeni nu poate fi declarat vinovat de săvârșirea unei contravenții, nici supus sancțiunii contravenționale decât în conformitate cu legea contravențională.

(2) Interpretarea extensivă defavorabilă și aplicarea prin analogie a legii contravenționale sînt interzise.

Articolul 63 Neîndeplinirea obligațiilor de întreținere, de educare și de instruire a copilului

”(1) Neîndeplinirea sau îndeplinirea necorespunzătoare de către părinți sau de către persoanele care îi înlocuiesc a obligațiilor [...], de educare și de instruire a copilului”.

21. Prevederile relevante ale Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale sunt următoarele:

Articolul 7 Nicio pedeapsă fără lege

„1. Nimeni nu poate fi condamnat pentru o acțiune sau o omisiune care, momentul în care a fost săvârșită, nu constituia o infracțiune, potrivit dreptului național sau internațional. De asemenea, nu se poate aplica o pedeapsă mai severă decât aceea care era aplicabilă în momentul săvârșirii infracțiunii. [...]”

22. Practica relevantă a Curții Constituționale:

22.1. În Hotărârea nr. 22 din 27 iunie 2017, Curtea a statuat că:

” [...] 56. În jurisprudența sa, Curtea a reținut că garanțiile instituite în Constituție impun ca **doar legiuitorul să reglementeze conduita incriminată, astfel încât fapta, ca semn al laturii obiective, să fie cert definită, dar nu identificată prin interpretarea extensivă de către cei care aplică legea penală**. O astfel de modalitate de aplicare poate genera interpretări abuzive. Cerința interpretării stricte a normei penale, ca și interdicția analogiei în aplicarea legii penale, urmăresc protecția persoanei împotriva arbitrarului (HCC nr. 21 din 22 iulie 2016).

[...] 84. Curtea menționează că **organele de drept nu se pot substitui legiuitorului în concretizarea laturii obiective a infracțiunii, realizând astfel competențe specifice puterii legiuitoare**. În Hotărârea nr. 21 din 22 iulie 2016, făcând referire la jurisprudența Curții Europene, Curtea a statuat că: „Atunci când un act este privit ca infracțiune, **judcătorul poate să precizeze elementele constitutive ale infracțiunii, dar nu să le modifice, în detrimentul acuzatului, iar modul în care el va defini aceste elemente constitutive trebuie să fie previzibil pentru orice persoană consultată de un specialist** (§ 63).

[...] 90. În Hotărârea nr. 14 din 27 mai 2014, Curtea a statuat că **formulările generale și abstracte într-un caz concret pot afecta funcționalitatea**

legii penale, aplicarea ei coerentă și sistemică, ceea ce ar denatura principiul calității legii.

[...] 100. Curtea subliniază că, în exercitarea competenței de legiferare în materie penală, legiuitorul trebuie să țină seama de principiul potrivit căruia incriminarea unei fapte trebuie să intervină ca ultim resort în protejarea unei valori sociale, ghidându-se după principiul „ultima ratio”. Curtea reține că, din perspectiva principiului „ultima ratio” în materie penală, **nu este suficient să se constate că faptele incriminate aduc atingere valorii sociale ocrotite, ci această atingere trebuie să prezinte un anumit grad de intensitate, de gravitate, care să justifice sancțiunea penală.**”

22.2. În Hotărârea nr. 25 din 13 octombrie 2015, Curtea a statuat că:

„33. [...] preeminența dreptului generează, în materie penală, principiul legalității delictelor și pedepselor și principiul inadmisibilității aplicării extensive a legii penale, în detrimentul persoanei, în special prin analogie.

34. Curtea menționează că principiul legalității normei penale, în sensul nulum crimen sine lege, pune în sarcina legiuitorului două obligații: 1) să prevadă într-un text de lege faptele considerate infracțiuni și sancțiunile aferente (lex scripta); 2) să redacteze textul legii cu claritate (lex certa).”

22.3. În Hotărârea nr. 22 din 01 octombrie 2018, Curtea a statuat că:

„26. Curtea reamintește că exigențele statului de drept presupun, inter alia, asigurarea legalității și a certitudinii juridice (Raportul privind preeminența dreptului, adoptat de Comisia de la Veneția la cea de-a 86 sesiune plenară, 2011, § 41).

34. La rândul ei, **condiția previzibilității este îndeplinită atunci când justițiabilul poate cunoaște, din chiar textul normei juridice pertinente, iar la nevoie cu ajutorul interpretării acesteia de către instanțe sau cu ajutorul unor juriști profesioniști, care sunt acțiunile și omisiunile ce-i pot angaja răspunderea penală și care este pedeapsa care îi poate fi aplicată, în cazul încălcării unei norme (Koprivnikar v. Slovenia, 24 ianuarie 2017, §**

48. Curtea reține că, având în vedere **multitudinea semnificațiilor acestei sintagme, destinatarul normei penale nu poate cunoaște care este acțiunea/inacțiunea prohibită astfel**, încât să-și adapteze conduita în mod corespunzător. **În practică, stabilirea acestora nu poate fi făcută de către cei competenți să aplice legea penală, decât în baza unor criterii lipsite de suport legal. Chiar dacă se face apel la consultanța de specialitate, destinatarul norme iar putea fi privat de posibilitatea conformării cu prevederile legale.**”

PRETINSELE ÎNCĂLCĂRI ALE CONSTITUTIEI ȘI ARGUMENTE PERTINENTE.

23. Sub aspect material, principiul legalității impune legislatorului două obligații fundamentale: (1) să prevadă într-un text de lege faptele considerate infracțiuni și pedepsele aferente; și (2) să redacteze textul legal cu suficientă claritate, pentru ca orice persoană să poată realiza care sunt acțiunile sau inacțiunile care intră sub incidența lui.

24. Principiul legalității le impune subiectelor care au competența aplicării legii penale două obligații esențiale: interpretarea strictă a legii penale și interzicerea analogiei, adică imposibilitatea aplicării ei dincolo de conținutul acesteia, și, respectiv, interzicerea aplicării retroactive a legii penale, cu excepția legii penale mai favorabile

25. Astfel, analizând conținutul art.63 alin.(1) Codul Contravențional, se constată că aceasta conține norme ce contravin Constituției, și anume prevederile: "neîndeplinirea sau îndeplinirea necorespunzătoare de către părinți sau de către persoanele care îi înlocuiesc a obligațiilor ..., de educare și de instruire a copilului", sunt **imprevizibile și neclare și încalcă principiul legalității incriminării și al legalității pedepsei în coroborare cu exigențele standartului calității legii.**

26. Considerăm că această prevedere, atât privită individual pe fiecare sintagmă cât și în cumul, este constituită din noțiuni generice, ce nu pot fi definite, și astfel, încalcă articolele 1 alin. (3) și 22 din Constituție [principiul legalității incriminării și pedepsei penale], precum și articolul 23 din Constituție [calitatea legii penale].

27. În jurisprudența Curții Europene s-a reținut că sfera de aplicare a conceptului de previzibilitate depinde în mare măsură de conținutul instrumentului în cauză, de domeniul pe care îl reglementează, precum și de numărul și statutul destinatarilor săi.

28. Jurisprudența națională în materie contravențională nu a dezvoltat pentru sintagmele de la art.63 alin.(1) Codul Contravențional, un înțeles exact care să constituie un reper în funcție de care să poată fi apreciat conținutul acesteia și, prin urmare, articolul 63 alin. (1) din Codul Contravențional este susceptibil de o interpretare extensivă defavorabilă făptuitorului, ceea ce implică necesitatea verificării caracterului cert al acestei norme

29. **Așadar, în lipsa unor repere fixe, concrete și precis determinabile, inclusiv normativ, calificarea faptei ca fiind fapta prevăzută de art.63 alin.(1) Codul Contravențional, și calificarea ca fiind obligații (de educare, instruire, întreținere) corespunzătoare sau necorespunzătoare se face la discreția celor care aplică legea penală, justițiabilul aflându-se într-o stare de insecuritate juridică.**

30. Nemijlocit, analizând elementele constitutive ale componenței contravenției de la art.63 alin.(1) Codul Contravențional, constatăm:

30.1. **Obiectul juridic** special al acestei contravenții, îl formează relațiile sociale cu privire la dezvoltarea copiilor (minorilor). Iar, pentru evaluarea deplinei dezvoltări a minorului (copilului), devine relevantă îndeplinirea responsabilităților (obligațiilor) părinților legate de ocrotirea sănătății minorului, de formare a

aptitudinilor și capacităților mentale și fizice ale minorului la nivelul potențialului lui maxim, de creare a unui nivel de viață satisfăcător pentru dezvoltarea psihică, spirituală, morală și pregătirea minorului pentru o viață responsabilă în societate.

Astfel, contravenția dată este una formală, ori aceasta nu prevede realizarea – existența urmărilor prejudiciabile, adică aceasta se consideră consumată în momentul acțiunii sau inacțiunii îndreptate spre neîndeplinire sau îndeplinire necorespunzătoare a obligațiilor părintești.

30.2. Subiect al contravenției, este persoana fizică responsabilă care, în momentul săvârșirii contravenției, are împlinită vârsta de 18 ani.

Totodată, subiectul acestei contravenții, este un subiect special, care are calitatea de "părinte (legiuitorul utilizează forma la plural – părinți)" sau "persoanele care înlocuiesc părinții".

Conform legislației în vigoare, prin noțiunea de "părinți", se înțelege persoana "tatălui" și a "mamei" copilului născut, care sunt înscrși în certificatul de naștere al copilului.

Prin sintagma "persoanele care îi înlocuiesc" în sensul prevederilor art.51 alin.(4) Codul Familiei, înțelegem, "reprezentanții legali care asigură drepturile copilului la îngrijire și educație în cazul copiilor separați de părinți".

Conform noțiunii de la art.3 a Legii nr.140 din 14.06.2013 "Privind protecția specială a copiilor aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți", prin "reprezentant legal al copilului" se înțelege – părintele copilului, persoană sau autoritate, desemnată, conform legii, să apere drepturile și interesele legitime ale copilului și să acționeze în numele copilului în materie de protecție, siguranță, ocrotire a sănătății, educație, proprietate și în alte domenii.

Iar din prevederile Codului Civil, desprindem că în calitate de reprezentanți legali, pot fi: tutorele, curatorul, alt ocrotitor, consiliului de familie, autoritatea tutelară.

Ținem să remarcăm că legiuitorul la capitolul subiect al contravenției indică sintagma de "**părinți**" și "**persoanele care îi înlocuiesc**", adică la forma de plural, **ceea ce stricto sensu, ne impune concluzia că legiuitorul a incriminat doar fapta săvârșită prin participare de ambii părinți**, sau respectiv toate persoanele responsabile care îi înlocuiesc.

În acest sens, conform prevederilor art.8 Codul Contravențional,

"(1) Persoana este supusă răspunderii contravenționale numai pentru fapte săvârșite cu vinovăție.

(2) Este supusă răspunderii contravenționale numai persoana care a săvârșit cu intenție sau din imprudență o faptă prevăzută de legea contravențională."

Normele de drept contravențional, nu definesc participarea contravențională, deși remarcăm existența unor astfel de componente de contravenții, de exemplu art.241¹ alin.(2) Codul Contravențional, care în forma sa agravantă a contravenției tip, stabilește răspundere pentru acțiunile "unui grup de persoane".

Art.43 alin.(1) lit.d) Codul Contravențional, stabilește, că: ”la aplicarea sancțiunii contravenționale față de persoana a cărei vinovăție este dovedită se consideră circumstanțe agravante: d) săvârșirea contravenției de către un grup de persoane”.

Cu toate acestea, teoria dreptului penal, bazată pe norma de la art.41 Codul penal, **clar și strict reglementează că ”se consideră participatie cooperarea cu intenție a două sau mai multor persoane la săvârșirea unei infracțiuni intenționate”.**

Pe cale de consecință este neclară modalitatea de reglementare a intervenirii răspunderii contravenționale conform prevederilor art.63 alin.(1) Codul Contravențional, în condițiile în care, în calitate de subiecți sunt reglementați obligatoriu ambii părinți prin participatie, în coraport cu situația că fapta poate fi comisă doar prin imprudență.

Astfel, conchidem, că subiect al obligațiilor părintești din punct de vedere al legilor materiale (Codul Familiei) sunt ambii părinți în comun, fără nici un fel de divizare sau diferențiere a obligațiilor părintești, pe când din punct de vedere contravențional o astfel de abordare a răspunderii comune a ambilor părinți este ilegală, și astfel, nu este clar cum această normă urmează a fi interpretată și aplicată.

Subiectul pasiv al contravenției, sau **victima**, este ”propriul copil”.

Prin noțiunea de ”copil” în legislația actuală, identificăm, că se înțelege a fi ”persoana din momentul nașterii pînă la vîrsta de 18 ani”.

Totodată, remarcăm, că în sensul conținutului art.63 alin.(1) Codul Contravențional, legiuitorul, prin noțiunea de ”copil” se referă la filiație, adică, la legătură de rudenie între copii și părinți.

Astfel, fapta poate fi comisă doar de către părinți, respectiv persoanele care îi înlocuiesc, și doar față de propriul copil, însă față de celelalte persoane - față de alți copii, nu poate exista fapta contravențională de la art.63 Codul Contravențional, deoarece nu există și nici nu poate exista nici o obligație legală a unei persoane (părinte/persoane care îi înlocuiesc) de a întreține, de a educa și de a instrui copiii altora.

Latura obiectivă a contravenției art.63 alin.(1) Codul Contravențional, este dependentă de existența prealabilă a obligațiilor părintești, care țin de instruirea, educarea și întreținerea copiilor.

Astfel, pentru reținerea la încadrare a art.63 alin.(1) Codul Contravențional, părintele trebuie să încalce o obligație părintească, respectiv, să nesocotească sau să nu respecte o sarcină ce derivă din obligațiile părintești, încălcare care se poate manifesta alternativ prin:

- neîndeplinirea obligațiilor părintești; sau
- îndeplinirea necorespunzătoare a obligațiilor părintești.

Prin „**neîndeplinirea obligațiilor părintești**” am putea înțelege omisiunea părinților sau persoanelor care îi înlocuiesc, de a realiza una (-ele) activități, ce intră

în obligațiile sale părintești, pe care aceasta putea și trebuia să le îndeplinească, în virtutea obligațiilor legale.

La rândul său, „**îndeplinirea necorespunzătoare a obligațiilor părintești**” presupune săvârșirea de către părinți a unor activități, măsuri pentru a îndeplini obligațiile sale părintești, **însă în mod defectuos, altfel decât se cuvine să fie îndeplinite**, putând viza momentul îndeplinirii (la momentul nepotrivit, cu întârziere); întinderea obligației (în volum incomplet); conținutul obligației (în mod necalitativ) etc.

Fapta de la art.63 alin.(1) Codul Contravențional, va subzista numai atunci când părinții comit o încălcare a obligațiilor părintești.

Astfel, în mod esențial, la clarificarea conținutului faptei sancționatorii îl reprezintă relevarea sintagmei ”obligațiilor părintești” de:

- întreținere;
- educare;
- instruire.

Normele Codului Contravențional nu relevă conținutul acestor sitagme.

Conform prevederilor Codului Familiei al RM,

Art.2 alin.(3) ”**Relațiile familiale sînt reglementate în conformitate cu următoarele principii**: monogamie, căsătorie liber consimțită între bărbat și femeie, egalitate în drepturi a soților în familie, sprijin reciproc moral și material, fidelitate conjugală, prioritate a educației copilului în familie, **manifestare a grijii pentru întreținerea, educația și apărarea drepturilor și intereselor membrilor minori** și ale celor inapți de muncă ai familiei, soluționare, pe cale amiabilă, a tuturor problemelor vieții familiale, inadmisibilitate a amestecului deliberat în relațiile familiale, liber acces la apărarea, pe cale judecătorească, a drepturilor și intereselor legitime ale membrilor familiei.

Art.16 alin.(4) Codul Familiei, stabilește: ”Relațiile dintre soți se bazează pe stimă și ajutor reciproc, **pe obligații comune de întreținere a familiei, de îngrijire și educație a copiilor**”.

Iar, Titlul III reglementează ”Relațiile juridice dintre părinți și copii”.

Astfel, conform articolul 51 ”Dreptul copilului la abitație și educație în familie”, se prevede:

(1) Se consideră copil persoana care nu a atins vârsta de 18 ani (majoratul).

(2) **Fiecare copil are dreptul să locuiască în familie, să-și cunoască părinții, să beneficieze de grija lor, să coabiteze cu ei**, cu excepția cazurilor când aceasta contravine intereselor copilului.

(3) Copilul are dreptul la educație din partea părinților, la dezvoltarea capacităților intelectuale, la libertatea gândirii și conștiinței, la apărarea demnității și onoarei.

(4) În cazul copiilor separați de părinți, drepturile copilului la îngrijire și educație sînt asigurate de reprezentantul legal.

Articolul 53 "Dreptul copilului de a fi protejat", stabilește:

(1) Copilului i se garantează apărarea drepturilor și intereselor sale legitime.

(4) Copilul are dreptul la protecție contra abuzurilor, inclusiv contra pedepsei corporale din partea părinților sau a persoanelor care îi înlocuiesc.

(5) **În cazul încălcării drepturilor și intereselor legitime ale copilului, inclusiv prin neîndeplinirea sau îndeplinirea necorespunzătoare de către părinți (a unuia dintre ei) a obligațiilor de întreținere, educație și instruire, sau în cazul abuzului de drepturile părintești, copilul poate să se adreseze de sine stătător autorității tutelare locale/teritoriale pentru apărarea drepturilor și intereselor sale legitime, iar de la vârsta de 14 ani – instanței judecătorești.**

Articolul 58. Drepturile și obligațiile părinților

(1) **Părinții au drepturi și obligații egale față de copii**, indiferent de faptul dacă copiii sînt născuți în căsătorie sau în afara ei, dacă locuiesc împreună cu părinții sau separat.

(1/1) Părinții/reprezentantul legal al părintelui minor exercită drepturile și obligațiile părintești și asupra copilului părintelui minor, precum și sunt reprezentanți legali ai copilului respectiv.

(12) Părintele minor își păstrează dreptul de a participa la creșterea, îngrijirea și educația copilului.

(2) Drepturile și obligațiile părinților, cu excepțiile prevăzute de prezentul cod, încetează din momentul atingerii majoratului sau obținerii capacității depline de exercițiu de către copil.

Articolul 59. Drepturile părinților minori

(1) Părinții minori au dreptul să locuiască împreună cu copilul lor și să participe la educația lui.

(2) Părinții minori necăsătoriți pot recunoaște și contesta paternitatea și maternitatea în baze generale. Părinții minori care nu au atins vârsta de 16 ani pot cere stabilirea paternității pe cale judecătorească.

Articolul 60. Drepturile și obligațiile părinților privind educația și instruirea copiilor

(1) **Părinții au dreptul și sînt obligați să-și educe copiii conform propriilor convingeri**, indiferent de faptul dacă locuiesc împreună sau separat.

(2) Părinții poartă răspundere pentru dezvoltarea fizică, intelectuală și spirituală a copiilor și au prioritate la educația lor față de oricare alte persoane.

(3) Părinții sînt obligați să asigure frecventarea de către copil a școlii pînă la sfîrșitul anului de învățămînt în care acesta atinge vârsta de 16 ani. Instituția de

învățămînt și forma de instruire sînt alese de către părinți, cu luarea în considerare a opiniei copilului.

(4) Litigiile dintre părinți privind educația și instruirea copiilor se soluționează de către autoritatea tutelară locală, iar decizia acesteia poate fi atacată pe cale judecătorească. Autoritatea tutelară recomandă părinților să se adreseze unui mediator pentru soluționarea litigiului.

Articolul 61. Apărarea drepturilor și intereselor legitime ale copiilor

(1) Drepturile și interesele legitime ale copiilor sînt apărute de către părinții lor.

(2) Părinții sînt reprezentanții legali ai copiilor lor și acționează în numele lor în relațiile cu toate persoanele fizice și juridice, inclusiv în autoritățile administrației publice și instanțele judecătorești, fără a avea nevoie de împuterniciri speciale.

(2/1) Părinții sunt în drept să-și delege parțial drepturile și obligațiile privind creșterea, îngrijirea și educația copilului unui custode, prin depunerea unei cereri la autoritatea tutelară locală, conform procedurii stabilite de legislație. În acest caz, părinții rămân a fi reprezentanții legali ai copilului, iar custodele exercită atribuții de responsabil legal al copilului, în condițiile legislației.

(3) În cazul existenței unor conflicte de interese între părinți și copii, acestea se soluționează prin decizia autorității tutelare locale de la locul aflării copilului, care poate fi atacată pe cale judecătorească, interesele copiilor, în acest caz, fiind reprezentate de către autoritatea tutelară teritorială.

Articolul 62. Exercițarea drepturilor părinților

(1) Drepturile părinților nu pot fi exercitate contrar intereselor copilului lor. Părinții nu pot prejudicia sănătatea fizică și psihică a copilului.

(2) Metodele de educație a copilului, alese de părinți, vor exclude comportamentul abuziv, insultele și maltratarile de orice fel, discriminarea, violența psihică și fizică, aplicarea pedepselor corporale, antrenarea în acțiuni criminale, inițierea în consumul de băuturi alcoolice, folosirea substanțelor stupefiante și psihotrope, practicarea jocurilor de noroc, cerșitul și alte acte ilicite.

(3) Toate problemele privind educația și instruirea copilului se soluționează de către părinți de comun acord, ținîndu-se cont de interesele și de părerea copilului.

(4) Părinții poartă răspundere, în modul stabilit, pentru exercitarea drepturilor părintești în detrimentul intereselor copilului.

Articolul 63. Domiciliul copilului minor

(1) În cazul cînd părinții locuiesc separat, domiciliul copilului care nu a atins vârsta de 14 ani se determină prin acordul părinților.

(1/1) În cazul în care părinții locuiesc separat, copilul care a atins vârsta de 14 ani alege cu care dintre părinți vrea să locuiască. Dacă acesta refuză să aleagă cu care părinte vrea să locuiască, domiciliul copilului se stabilește prin acordul părinților.

Articolul 74. Obligația părinților de a-și întreține copiii

Părinții sînt obligați să-și întrețină copiii minori și copiii majori inapți de muncă care necesită sprijin material.

Astfel, constatăm cu certitudine, că actul normativ de bază care reglementează obligațiile părinților față de copiii lor (Codul Familie), pe de o parte nici într-un fel nu relevă conținutul sintagmelor: întreținere, educare, instruire; iar pe de altă parte stabilește că părinții au drepturi și obligații egale față de copii și sînt obligați să-și educe copiii conform propriilor convingeri, obligațiile de întreținere a familiei, de îngrijire și educație a copiilor fiind comune".

Din prevederile Codului Educației al Republicii Moldova Nr. 152 din 17.07.2014, desprindem următoarele reglementări:

Art.3 Noțiuni principale:

calitatea în învățămînt - ansamblu de caracteristici ale unui program de studiu și ale ofertanților acestuia, prin care sînt satisfăcute așteptările beneficiarilor în raport cu standardele de calitate;

educație incluzivă - proces educațional care răspunde diversității copiilor și cerințelor individuale de dezvoltare și oferă oportunități și șanse egale de a beneficia de drepturile fundamentale ale omului la dezvoltare și educație de calitate în medii comune de învățare;

educație timpurie - proces educațional realizat cu copiii cu vîrsta cuprinsă între 0 și 6(7) ani în instituții educaționale sau în familie, în scopul dezvoltării lor fizice, cognitive, emoționale și sociale;

educație formală - ansamblul acțiunilor didactice și pedagogice proiectate instituțional prin structuri organizate sistemic, pe niveluri și cicluri de studii, în cadrul unui proces de instruire realizat cu rigurozitate, în timp și spațiu;

educație nonformală - ansamblul acțiunilor instructive proiectate și realizate într-un cadru instituționalizat extrașcolar, constituit ca o punte între cunoștințele asimilate la lecții și cunoștințele acumulate în contextul educației informale;

educație informală - ansamblul influențelor instructive și pedagogice exercitate spontan și continuu asupra individului în familie, în localitate, în cartier, în stradă, în (micro) grupuri sociale, în mediul social (cultural, profesional, economic, religios etc.), în comunitate (națională, zonală, teritorială, locală) și prin mass-media (presa scrisă, radio, televiziune etc.);

evaluare a calității educației - examinare multicriterială a măsurii în care instituția educațională și programele acesteia îndeplinesc standardele educaționale naționale de referință;

evaluare criterială - evaluare a rezultatelor școlare, efectuată prin descriptori, care specifică nivelul performanțelor individuale ale elevului în raport cu competențele urmărite;

învățămînt dual - învățămînt în cadrul căruia instruirea teoretică se realizează în instituția de învățămînt, iar cea practică - la întreprindere;

sistem de educație - ansamblul instituțiilor și organizațiilor (educaționale, economice, politice, științifice, culturale, obștești), precum și al comunităților (familie, popor, națiune, grupuri profesionale, mass-media) care, în mod direct sau indirect, explicit sau implicit, realizează funcții educaționale, asigurînd procesul de formare și dezvoltare a personalității în cadrul educației formale, nonformale și informale;

specialitate - complex de competențe profesionale obținute prin instruire într-un anumit domeniu;

standarde de acreditare - ansamblu de cerințe care definesc nivelul minim obligatoriu de realizare a activităților unei organizații furnizoare de educație care solicită autorizarea de funcționare provizorie, ale unei instituții de învățământ superior/profesional tehnic acreditate care solicită autorizarea de funcționare provizorie/acreditarea unui nou program de formare profesională sau ale unei instituții de învățământ superior/profesional tehnic acreditate care solicită evaluarea externă a calității educației oferite;

standarde educaționale de stat - condițiile obligatorii de realizare a programelor educaționale la toate nivelurile și ciclurile de învățământ în instituțiile publice și private, precum și cerințele minime obligatorii față de conținutul programelor educaționale, volumul maxim de muncă pretins copilului, elevului sau studentului și cadrului didactic, față de infrastructura și dotarea instituției de învățământ, față de nivelul de pregătire al absolvenților și organizarea procesului educativ. Standardele educaționale de stat constituie baza pentru evaluarea obiectivă a calității și a nivelului de instruire și calificare a absolvenților, indiferent de forma de realizare a studiilor;

standarde naționale de referință - ansamblu de cerințe care definesc un nivel optim de realizare a activităților furnizorului de educație/instituției furnizoare de educație în baza bunelor practici existente la nivel național, european sau internațional. Standardele naționale de referință sînt specifice fiecărui program de studii și fiecărei instituții;

Articolul 14. Procesul de învățământ

(1) Procesul de învățământ se desfășoară în baza standardelor educaționale de stat, aprobate de Ministerul Educației și Cercetării, indiferent de tipul de proprietate și forma juridică de organizare a instituției de învățământ.

Articolul 16. Evaluarea și scara de notare

(1) Scopul evaluării este de a orienta și optimiza învățarea.

(2) Procesul de evaluare și de notare se desfășoară în conformitate cu regulamentul aprobat de Ministerul Educației și Cercetării.

Articolul 39. Standardele educaționale de stat

(1) Standardele educaționale de stat constituie un ansamblu de documente normative și reprezintă un sistem de criterii și norme referitoare la nivelul de calitate care se dorește a fi atins de diverse componente și aspecte ale sistemului educațional.

(2) Standardele educaționale de stat în învățământul general vizează:

- a) elaborarea Curriculumului național ca document de reglementare;
- b) structurarea la elevi a competențelor definite prin Curriculumul național;
- c) dezvoltarea competențelor profesionale ale cadrelor manageriale și didactice;
- d) elaborarea manualelor și a altor suporturi și resurse educaționale;
- e) asigurarea condițiilor și a resurselor materiale necesare pentru un proces educațional eficient.

(3) Standardele educaționale de stat și tipurile acestora sînt definite, elaborate și aprobate de Ministerul Educației și Cercetării.

(4) Standardele educaționale de stat sînt obligatorii pentru toate instituțiile de învățămînt publice și private.

(5) Standardele educaționale de stat constituie baza pentru recunoașterea și echivalarea actelor de studii și pentru evaluarea obiectivă a nivelului de pregătire generală a persoanei, indiferent de tipul, locul și forma de realizare a învățămîntului.

Articolul 123. Cadrul general al învățării pe tot parcursul vieții

(1) Învățarea pe tot parcursul vieții include activitățile de învățare realizate de o persoană pe parcursul vieții, în scopul formării sau dezvoltării competențelor din perspectivă personală, civică, socială și profesională.

(2) Învățarea pe tot parcursul vieții cuprinde învățămîntul general, profesional-tehnic și superior, precum și formarea profesională continuă a adulților.

(3) Programele de formare profesională continuă în cadrul învățării pe tot parcursul vieții se supun evaluării în vederea acreditării sau autorizării de funcționare provizorie, în condițiile legii.

(4) Decizia cu privire la autorizarea de funcționare provizorie, la acreditare, neacreditare sau la retragerea dreptului de organizare a unui program de formare profesională continuă se adoptă de Ministerul Educației și Cercetării în baza rezultatelor evaluării efectuate de Agenția Națională de Asigurare a Calității în Educație și Cercetare.

(5) Învățarea pe tot parcursul vieții se realizează în contexte de educație formală, nonformală și informală.

(6) Învățarea pe tot parcursul vieții în contextul educației formale reprezintă un proces instituționalizat structurat și bazat pe o proiectare curriculară explicită.

(7) Învățarea pe tot parcursul vieții în contextul educației nonformale este învățarea integrată în cadrul unor activități planificate, cu obiective de învățare care nu urmează în mod explicit un curriculum.

(8) Învățarea pe tot parcursul vieții în contextul educației informale reprezintă rezultatul unor activități zilnice legate de muncă, mediul familial, timpul liber și nu este organizată sau structurată din punct de vedere al obiectivelor, duratei ori sprijinului pentru învățare.

(9) Învățarea pe tot parcursul vieții în contextul educației nonformale, care poate fi diferită ca durată, și învățarea pe tot parcursul vieții în contextul educației informale depend de intenția celui care învață și nu conduc în mod automat la certificarea cunoștințelor și competențelor dobîndite.

(10) Certificarea cunoștințelor și competențelor dobîndite în contexte de educație nonformală și informală poate fi făcută de structuri abilitate în acest sens, în baza unui regulament aprobat de Ministerul Educației și Cercetării.

Articolul 138. Drepturile și obligațiile părinților sau altor reprezentanți legali ai copiilor și elevilor

(1) Părinții sau alți reprezentanți legali ai copiilor și elevilor au dreptul:

a) să aleagă instituția de învățămînt în care să înscrie copilul;

b) să participe la întocmirea programului de activitate al instituției de învățământ;

c) să solicite respectarea drepturilor și libertăților copilului în instituția de învățământ;

d) să ia cunoștință de organizarea și conținutul procesului de învățământ, precum și de rezultatele evaluării cunoștințelor copiilor lor, în conformitate cu regulamentele instituționale;

e) să aleagă și să fie aleși în organele administrative și consultative ale instituției de învățământ;

f) să înființeze asociații filantropice ale părinților, avînd ca scop principal contribuirea la dezvoltarea instituției de învățământ.

(2) Părinții sau alți reprezentanți legali ai copiilor și elevilor au următoarele obligații:

a) să asigure educarea copilului în familie și să creeze condiții adecvate pentru pregătirea temelor și frecventarea studiilor, pentru dezvoltarea aptitudinilor, participarea la activități extrașcolare și pentru autoinstruire;

b) să asigure școlarizarea obligatorie a copiilor de vîrstă școlară;

c) să colaboreze cu instituția de învățământ, contribuind la realizarea obiectivelor educaționale;

d) să urmărească, în colaborare cu conducerea instituției de învățământ și cadrele didactice, situația școlară și comportamentul copilului sau elevului în instituția de învățământ.

(3) Părinții sau alți reprezentanți legali ai copiilor care nu manifestă responsabilitate și nu asigură educarea și instruirea copilului sînt pasibili de răspundere în conformitate cu legislația în vigoare.

Astfel, și prevederile Codului Educației, nici într-un fel nu reglementează conținutul concret al obligațiilor părinților de instruire și de educare.

Totodată remarcăm că în mod comparativ, față de entitățile de învățământ, sunt reglementate un șir de cerințe de standarde de calitate a procesului de instruire și educare, standarde care pot fi verificate și apreciate în baza unor criterii și exigențe concrete.

Conform Dex-ului, noțiunile date, sunt explicate:

- "ÎNTREȚINERE", întrețineri, s. f. **Acțiunea de a (se) întreține și rezultatul ei.** – V. întreține.

Iar, "ÎNTREȚINE", întrețin, vb. III. 1. Tranz. A păstra în stare bună, în bune condiții; a face să dureze, a menține. 2. Tranz. și refl. **A(-și) procura, a(-și) asigura mijloacele necesare traiului; a (se) hrăni.** 3. Refl. recipr. A sta de vorbă cu cineva; a conversa. Între1- + ține (după fr. entretenir).

- "EDUCĂRE" s. f. **Acțiunea de a educa și rezultatul ei;** cultivare, instruire. – V. educa.

Iar, a **EDUCĂ**, *educ*, vb. I. Tranz. **A forma pe cineva prin educație; a influența în mod intenționat, sistematic și organizat dezvoltarea intelectuală,**

morală și fizică a copiilor și tineretului sau, p. ext., a oamenilor, a societății etc. – Din fr. éduquer, lat. educare.

- **INSTRUIRE**, *instruiri*, s. f. Acțiunea de a (se) *instrui* și rezultatul ei, cultivare. – V. **instrui**.

Iar, a **INSTRUÍ**, *instruiesc*, vb. IV. 1. Tranz. și refl. **A (se) pregăti într-un domeniu; a învăța, a se cultiva**. 2. Tranz. A pregăti ostașii în vederea însușirii teoriei și practicii militare. 3. Tranz. (Jur.) A cerceta, a ancheta, a analiza (culegând probe, mărturii). – Din fr. *instruire*, lat. *instruere*.

În acest sens se preconfigurează concluzia bază că nu există nici un act normativ, nici o instrucțiune, curriculum, ghid, sau oricum altfel denumit curs cu caracter oficial, unanim recunoscut și obligatoriu care să stabilească modalitatea și măsurile de exercitare a obligațiilor părintești de educare și instruire a copiilor săi și modalitatea de apreciere a nivelului de exercitare a obligației de instruire și educare, precum și criteriile și condițiile certe care pot fi puse la baza unor astfel de evaluări, și care ar fi în măsură să acorde un răspuns la întrebarea exercitării corespunzătoare a obligațiilor părintești.

La fel, cum nu există nici o modalitate legală de interpretare extensivă a normei contravenționale, și în condițiile în care norma contravențională de la art.63 alin.(1) CC este una formală, și nu reglementează existența urmărilor prejudiciabile, este neclară a imputa prin inversie un presupus act de delincvență juvenilă, sub formă de răspundere contravențională a părinților.

Latura subiectivă a contravenției date, se caracterizează doar prin imprudență. Tocmai datorită specificului atitudinii psihice a neîndeplinirii sau îndeplinirii necorespunzătoare față de obligațiile părintești, contravenția prevăzută la art. 63 alin.(1) Codul Contravențional, nu poate fi susceptibilă de activități contravenționale neconsumate. De aceea, pregătirea și tentativa, la art. 63 alin.(1) Codul Contravențional, se exclud, în principiu.

Atitudinea psihică trebuie dedusă din împrejurări concrete, în care s-a comis fapta și nu după raționamente abstracte, cum ar fi conduita părintelui ideal, care de altfel nici nu poate fi identificată. În acord cu dispoziția de la art. 63 alin.(1) Codul Contravențional, cauzele subiective alternative ale neîndeplinirii sau îndeplinirii necorespunzătoare a obligațiilor părintești pot fi:

- atitudinea neglijentă față de obligațiile părintești;
- atitudinea neconștiincioasă față de obligațiile părintești.

În lipsa uneia dintre cele două cauze subiective, care stau la baza neîndeplinirii sau îndeplinirii necorespunzătoare a obligațiilor părintești, art. 63 alin.(1) Codul Contravențional nu se poate reține la încadrare.

Prin atitudine neglijentă față de obligațiile părintești putem înțelegem un comportament nechibzuit, inadecvat sau chiar dezinvolt, pe care-l manifestă făptuitorul în realizarea obligațiilor părintești, pe când atitudinea neconștiincioasă față de obligațiile părintești presupune un comportament lipsit de corectitudine, lipsit de seriozitate față de obligațiile părintești.

Astfel, dacă cauza subiectivă a neîndeplinirii sau îndeplinirii necorespunzătoare a obligațiilor părintești rezidă în atitudinea neglijentă față de obligațiile părintești, atunci făptuitorul manifestă **față de obligațiile sale**, doar imprudență sub formă de neglijență. În opoziție, dacă cauza subiectivă a neîndeplinirii sau îndeplinirii necorespunzătoare a obligațiilor părintești constă în atitudinea neconștiincioasă față de obligațiile părintești, atunci făptuitorul manifestă față de obligațiile sale, imprudență sub formă de neglijență sau sub formă de încredere exagerată.

31. Din cele indicate supra cu privire la regulile de asigurare a principiului legalității, a clarității și previzibilității normelor legale, având în vedere incertitudinea semnificațiilor acestor sintagme **(conținutul concret al obligațiilor și criteriile de evaluare a acestora)**, destinatarul normei contravenționale nu poate cunoaște care este acțiunea/inacțiunea necesară și care este cea prohibită astfel, încât să-și adapteze conduita în mod corespunzător, în condițiile în care însuși legiuitorul a stabilit libera alegere în baza propriei convingeri a modalității de educare, fără a stabili norme, instrucțiuni obligaționale concrete, **iar pe de altă parte însuși legiuitorul a reglementat că educația informală ține de ansamblul influențelor instructive și pedagogice exercitate spontan și continuu asupra individului nu numai în familie, dar și în** localitate, în cartier, în stradă, în (micro) grupuri sociale, în mediul social (cultural, profesional, economic, religios etc.), în comunitate (națională, zonală, teritorială, locală) și prin mass-media (presa scrisă, radio, televiziune etc.), **circumstanțe care fac practic imposibil identificarea mediului sau subiectului care eventual a influențat educațional copilul, și ponderea nemijlocită a acestei influențe (educației) necorespunzătoare admise de părinți.**

32. În practică, stabilirea acestora nu poate fi făcută de către cei competenți să aplice legea penală, decât în baza unor criterii lipsite de suport legal. Chiar dacă se face apel la consultanța de specialitate, destinatarul normei ar putea fi privat de posibilitatea conformării cu prevederile legale.

33. Astfel, norma de la art.63 alin.(1) Codul Contravențional, îi acordă atât agentului constator cât și instanței de judecată o marjă largă de discreție, fapt care a generat o practică judiciară neunitară, inclusiv ca în cazul dat, în care instanțe și complete diferite adoptă soluții diametral opuse, fără a aduce claritate față veridicitatea faptei imputate și conținutul acesteia, în așa măsură ca aceasta să fie clară persoanei trase la răspundere contravențională.

34. De remarcat, că modalitatea în care de regulă în practică sunt formulate învinuirile calificate de agentul constator în baza art.63 alin.(1) Codul Contravențional, ca și în speța pe caz, demonstrează că de iure anume din imposibilitatea obiectivă de identificare a obligației concrete încălcate și a normei materiale aplicabile cazului, și formulează învinuirile astfel, încât acestea țin de relațiile civile, și anume cu privire la răspunderea delictuală a părinților pentru faptele copiilor minori.

35. În acest sens, remarcăm, că principiul legalității, principiul dreptății și cel al caracterului personal al răspunderii contravenționale, interzice sub orice formă,

incriminarea presupuselor fapte penale sau contravenționale comise de minori în sarcina sancționatorie față de părinți.

36. Încă un argument și probă al neclarității și imprevizibilității normelor verificate, ține de faptul, că legiuitorul nici într-un fel nu stabilește criteriile și condițiile de determinare a subiectului concret al părintelui care nu a executat sau a executat necorespunzător (tatăl sau mama) obligațiile părintești în condițiile în care legiuitorul însuși a stabilit că obligația de întreținere, educare și instruire este una comună (art.16 alin.(4) Codul Familiei) adică nu poate fi nici într-un fel divizată.

37. Considerăm, că existența acestei contravenții actualmente este consecința, preluării integrale a prevederilor art.170 a Codului Contravențiilor Administrative, Nr.47 din 29.03.1985, adică este o reminiscență sovietică, care vinea să pună în aplicare prevederile art.56 Codul căsătoriei și familiei din 26.12.1969, conform căruia era stabilit că: ”părinții au dreptul și sînt obligați să-și educe copiii, să aibă grijă de sănătatea lor, de dezvoltarea lor fizică, spirituală și morală, de instruirea și de pregătirea lor pentru munca social-utilă, să-i crească astfel ca să devină membri destoinici ai societății”; astfel, accentul era plasat asupra intervenirii răspunderii contravenționale sancționatorii a părinților pentru actele de delicvență juvenilă, practică defectuasă care continuă și actualmente, contrar normelor constituționale.

38. Consecința juridică a unei astfel de reglementări neclare și abstracte, la mod practic, duce că în orice situație ipotetică de delicvență juvenilă (acțiune, inacțiune sau expunere verbală), în mod formal și neclar, se impută o neîndeplinire sau îndeplinire necorespunzătoare a obligației părintești, deși nu există nici un etalon, reguli, sau criterii de referință față de care să se conducă ori și care subiect părinte pentru a acționa în cadrul obligațiilor legale de instruire și educare.

39. În altă ordine de idei, cum poate să existe răspundere contravențională pentru ”neîndeplinire” sau ”îndeplinire necorespunzătoare” dacă nu există nici un reper care să învețe, să instruiască un părinte ce este corespunzător, care este limita corepunzător-necorespunzător, astfel, ajungîndu-se la intima convingere a părintelui în realizarea obligațiilor părintești, și drept consecință, în baza acestei norme sancționatorii părinții sunt sancționați pentru realizarea intimei convingeri la instruirea și educarea propriilor copii, ceea ce este imposibil, ilegal și neconstituțional.

40. De asemenea, neclaritatea și imprevizibilitatea acestei norme se demonstrează prin aceea, că nici statul nu a determinat și nici nu poate determina conținutul concret al așa numite conduite părintești față de copii care să fie apreciate ”corespunzător – necorespunzător” în domeniul instruirii și educării, situație care nu poate fi imputată nici subiecților părinților, iar interpretarea normei nu poate fi lăsată pe seama instanțelor, ori inexistent și repere legale de reglementare, se admite o interpretare largă a conținutului acestor sintagme și norme, inclusiv se confundă răspunderea civilă delictuală cu răspunderea contravențională, ceea ce este interzis.

V. EXPUNEREA CERINTELOR AUTORULUI SESIZĂRII.

41. VERIFICAREA CONSTITUȚIONALITĂȚII

”neîndeplinirea sau îndeplinirea necorespunzătoare de către părinți sau de către persoanele care îi înlocuiesc a obligațiilor ..., de educare și de instruire a

copilului”, din art. 63 alin.(1) Codul Contravențional, în măsura în care această normă nu este clară și previzibilă.

VI. EXPUNEREA DATELOR SUPLIMENTARE REFERITOARE LA OBIECTUL SESIZĂRII.

42. Anterior prevederile art. 63 alin.(1) Codul Contravențional, în sensul acestei sesizări nu a fost obiectul examinării de către Curtea Constituțională.

43. Verificarea constituționalității normei contestate este de competența exclusivă a Curții Constituționale și nu poate fi lăsată la latitudinea interpretărilor din partea instanțelor de judecată, deoarece problema ridicată, ține nu doar de simpla neclaritate a legii penale, dar de incertitudine totală, în condițiile reglementării abstracte și alogice a unei astfel de fapte contravenționale, în măsura în care nu există nici o normă, instrucție, regulament, ghid, curs, sau orice act oficial adoptat și unanim recunoscut care să reglementeze modalitatea de realizare a obligațiilor de educare și/sau instruire, și astfel ralierea părinților .

VII. LISTA DOCUMENTELOR.

44. La prezenta sesizare urmează a fi anexate materialele cauzei contravenționale de acuzare a L.V. de comiterea contravenției prevăzute de art.63 alin.(1) Codul Contravențional.

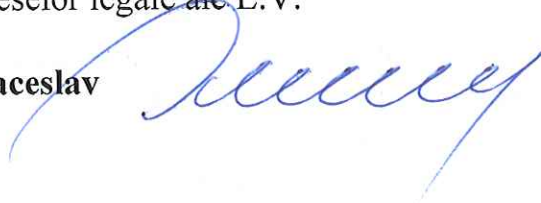
VIII. DECLARAȚIA ȘI SEMNĂTURA.

45. Declar pe onoare ca informațiile ce figurează în prezentul formular de sesizare sunt exacte.

Comrat, 03 mai 2023

În apărarea drepturilor și intereselor legale ale L.V.

Avocat, apărător Dandea Veaceslav

ÎNCHEIERE

03 mai 2023

mun. Comrat

Colegiul judiciar al Curții de Apel Comrat

în componență:

președintele ședinței, judecătorul Mironov A.S.,
judecătorii Fujenco D.S. și Caraianu L.I.,

cu participarea:

reprezentantului părții vătămate minore și reprezentantului legal a acesteia, avocat
Belinschi M.,

reprezentantului părții vătămate minore Șlapac Iurile,
agentul constatator Fiodorova D.

examinând cererea avocatului Dandăș Veaceslav privind expedierea la Curtea Constituțională Republicii Moldova sesizării cu privire la excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din art. 63 al. (1) Cod contravențional al Republicii Moldova în cadrul examinării dosarului contravențional în privința Vioricăi Liuft învinuite în comiterea contravenției prevăzute de art. 63 al. (1) Cod contravențional Republicii Moldova,

CONSTATĂ:

Pe rolul Curții de Apel Comrat se află dosarul contravențional în privința Vioricăi Liuft învinuite în comiterea contravenției prevăzute de art. 63 al. (1) Cod contravențional Republicii Moldova la recursul avocatului Dandăș Veaceslav în interesele contravenientului Viorica Liuft declarat împotriva hotărârii judecătorei Comrat sediul Ceadâr-Lunga din data de 01 februarie 2023.

În cadrul ședinței de judecată la caz avocatul Dandăș V. a înaintat cererea cu privire la expedierea la Curtea de Apel Comrat sesizării ultimului ce ține de constituționalitatea unor prevederi ale art. 63 al. (1) din Codul contravențional Republicii Moldova.

În ședința de judecată în instanța de recurs avocatul Belinschi M. s-a expus împotriva admiterii cererii avocatului Dandăș V. cu privire la expedierea la Curtea de Apel Comrat sesizării ultimului ce ține de excepția neconstituționalității unor prevederi ale art. 63 al. (1) din Codul contravențional Republicii Moldova, solicitând respingerea acesteia.

În ședința de judecată în instanța de recurs reprezentantul legal al părții vătămate minore Șlapac Iurie a susținut poziția expusă de avocat.

În ședința de judecată în instanța de recurs agentul constatator agentul constatator Fiodorova D. s-a expus împotriva admiterii cererii avocatului Dandăș V. cu privire la expedierea la Curtea de Apel Comrat sesizării ultimului ce ține de excepția neconstituționalității unor prevederi ale art. 63 al. (1) din Codul contravențional Republicii Moldova, solicitând respingerea acesteia.

În ședința de judecată nu s-au prezentat persoana în privința căreia este intentată procedura contravențională – Liuft V. și avocatul acesteia – Dandăș V.N., fiind citați legal despre data, ora și locul desfășurării ședinței de judecată, însă avocat prin cererea sa în formă scrisă, parvenite în adresa Curții de Apel Comrat, a solicitat examinarea cauzei în absența părții acuzării.

Ținând cont de opiniile părților, Completul judiciar a dispus examinarea cererii înaintate în absența părții nominalizate din proces.

Examinând cererea avocatului Dandăș V. cu privire la expedierea la Curtea de Apel Comrat sesizării ultimului ce ține de excepția neconstituționalității unor

prevederi ale art. 63 al. (1) din Codul contravențional Republicii Moldova, audiind opiniile participanților la proces, colegiul judiciar consideră cererea înaintată a fi una întemeiată și pasibilă admiterii din următoarele motive.

Din conținutul cererii privind ridicarea excepției de neconstituționalitate rezultă că avocatul Dandăș V.N. solicită recunoașterea ca fiind neconstituționale a unor prevederi din art. 63 al. (1) Codului contravențional Republicii Moldova.

Conform *Hotărârii pentru interpretarea articolului 135 alin.(1) lit. lit. a) și g) din Constituția Republicii Moldova (excepția de neconstituționalitate) cu nr. 2 din data de 09 februarie 2016, (§ § 82, 83)* – Curtea reține că judecătorul ordinar nu se va pronunța asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, ci se va limita exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiții:

(1) obiectul excepției intră în categoria actelor cuprinse la articolul 135 alin.(1) lit. a) din Constituție;

(2) excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia, sau indică faptul că este ridicată de către instanța de judecată din oficiu;

(3) prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei;

(4) nu există o hotărâre anterioară a Curții având ca obiect prevederile contestate.

Curtea reține că verificarea constituționalității normelor contestate constituie competența exclusivă a Curții Constituționale. Astfel, judecătorii ordinari nu sunt în drept să refuze părților sesizarea Curții Constituționale, decât doar în condițiile menționate la paragraful 82.

Astfel, instanța de recurs indică că în temeiul art. 135 alin.(1) lit. lit. a) și g) din Constituția Republicii Moldova, art. 4 al. (1) lit. g) din Legea privind Curtea Constituțională și art. 4 al. (1) pct. g) din Codul jurisdicției Constituționale, Curtea Constituțională exercită controlul asupra constituționalității legilor organice.

Potrivit prevederilor din art. 7 CPP Republicii Moldova,

(1) Procesul penal se desfășoară în strictă conformitate cu principiile și normele unanim recunoscute ale dreptului internațional, cu tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte, cu prevederile Constituției Republicii Moldova și ale prezentului cod.

(2) Dacă există neconcordanțe între prevederile tratatelor internaționale în domeniul drepturilor și libertăților fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și prevederile prezentului cod, prioritate au reglementările internaționale.

(3) În cazul existenței incertitudinii cu privire la constituționalitatea legilor și a hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și a ordonanțelor Guvernului, care urmează a fi aplicate în procesul judecării cauzei, instanța de judecată, din oficiu sau la cererea unui participant la proces, sesizează Curtea Constituțională pentru a se pronunța asupra constituționalității acestora.

(3¹) La ridicarea excepției de neconstituționalitate și la sesizarea Curții Constituționale, instanța de judecată nu este în drept să se pronunțe asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității normelor contestate cu prevederile Constituției, limitându-se la verificarea întrunirii următoarelor condiții:

a) obiectul excepției intră în categoria actelor prevăzute la art.135 alin.(1) lit. a) din Constituție;

b) excepția este ridicată de către una dintre părți sau de reprezentantul acesteia ori de către instanța de judecată din oficiu;

c) prevederile contestate urmează a fi aplicate în procesul judecării cauzei;

d) nu există o hotărâre anterioară a Curții Constituționale având ca obiect prevederile contestate.

(3²) Ridicarea excepției de neconstituționalitate se dispune prin încheiere care nu se supune niciunei căi de atac și care nu afectează examinarea în continuare a cauzei, însă, până la pronunțarea Curții Constituționale asupra excepției de neconstituționalitate, dezbaterile judiciare se suspendă.

(3³) Dacă nu sunt întrunite cumulativ condițiile indicate la alin.(3¹), instanța de judecată refuză, prin încheiere, ridicarea excepției de neconstituționalitate. Încheierea instanței de judecată este definitivă, însă argumentele privind dezacordul cu aceasta pot fi invocate în apel sau, după caz, în recurs împotriva hotărârii în fond.

În lumina celor elucidate, colegiul judiciar consideră că reprezintă obiectul pentru ridicarea constituționalității sintagma contestată de avocatul Dandăș V. (art. 63 al. (1) Cod Contravențional Republicii Moldova) - *neîndeplinirea sau îndeplinirea necorespunzătoare de către părinți sau de către persoanele care îi înlocuiesc a obligațiilor de întreținere, de educare și de instruire a copilului.*

Totodată, sesizarea privind ridicarea neconstituționalității normei de drept (sintagmei) contestate este înaintată de partea procesului și sintagma nominalizată a normei de drept nu a fost obiectul ridicării constituționalității.

Astfel, luând în calcul împrejurările indicate, completul judiciar reiterează că sesizarea privind ridicarea neconstituționalității normei de drept (sintagmei) contestate este înaintată de partea procesului și sintagma nominalizată a normei de drept (și anume art. 63 al. (1) Cod Contravențional Republicii Moldova) nu a fost obiectul ridicării constituționalității.

În legătură cu faptul că norma contestată nu a fost supusă controlului constituționalității și urmează a fi aplicată la examinarea speței în fond, luând în calcul că instanța de judecată nu este în drept să se pronunțe asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității normelor contestate cu prevederile Constituției, Colegiul judiciar consideră oportun admiterea cererii avocatului Dandăș V.N. privind expedierea la Curtea Constituțională Republicii Moldova sesizării cu privire la excepția de neconstituționalitate a anumitor sintagme din art. 63 al. (1) Cod contravențional al Republicii Moldova.

În temeiul celor indicate mai sus, călăuzindu-se de art. art. 7, 341-342 CPP Republicii Moldova, art. art. 471-472 Codul contravențional Republicii Moldova, Colegiul Judiciar

DISPUNE:

De a admite cererea avocatului Dandăș Veaceslav în interesele contravenientei Liuft Viorica privind ridicarea excepției de neconstituționalitate.

De a se adresa la Curtea Constituțională pentru soluționarea chestiunii cu privire la controlul constituționalității anumitor sintagme ale art. 63 al. (1) Cod contravențional al Republicii Moldova.

Încheierea nu se supune căilor de atac.

Președintele ședinței, judecător:

Judecător:

Judecător:

MIRONOV A.S.

FUJENCO D.S.

CARAIANU L.I.

Avertizată conform art. 312 CP Republicii Moldova,
specialist principal al Secției Interpretări și Traducători
din cadrul Curții de Apel Comrat Olesea TOPAL